

Paraša: Noach

6 907 písmen

1 861 slov

153 veršů

230 řádek

Žádná micva

וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בֶּשֶׂר עוֹד מִמִּי
הַמַּבּוּל וְלֹא-יְהִי עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ:

**Uzavřu s vámi smlouvu a již nikdy nebude vymýceno
všechno tělo vodami potopy, již nikdy nebude potopy,
aby zničila zemi!**

Sidra pro tento týden: Noach

1. alija (Be-rešit 6:9–22)

Paraša začíná rekapitulací závěru předchozího oddílu – Noach je uveden jako spravedlivý člověk, který „kráčel s Bohem“. Noach má tři syny – Šema, Chama a Jefeta. Jelikož se lidská civilizace stala v Božích očích zkaženou, Bůh oznamuje, že veškerý život zahubí potopou – zachránit se může pouze Noach a jeho synové se svými ženami, a to tak, že postaví archu, do níž se má kromě jeho rodiny vejít i pár od každého nekošer suchozemského zvířete, od savců přes plazy až po ptáky.

Svět byl sotva stvořen a již čteme o jeho chystané zkáze. Jaký smysl podle vás měla potopa, když lidé i živočichové měli stejně přežít?

Noe je popisován jako „spravedlivý muž ve své době“. Znamená to snad, že by v jiné době nemusel být považován za spravedlivého?

Jak asi vypadal život spravedlivého člověka v době všeobecného úpadku? Co bylo potřeba na to, aby v takové době byl člověk označen za spravedlivého? Byly nároky menší než dnes?

2. alija (7:1–16)

Od každého košer zvířete má Noach do archy vzít sedm párů. Noach je starý 600 let, když začíná potopa. Nejprve sedm dní padá mírný déšť, poté silně prší 40 dní a nocí a zároveň voda vyvěrá ze země.

3. alija (7:17–8:14)

Když voda vystoupí až nad vrcholky hor, na zemi jsou ze suchozemských tvorů naživu pouze ti, které vzal Noach do své archy. Déšť pokračuje dalších 150 dní, poté ustává a voda začíná opadat. Po dalších 150 dnech se archa usazuje na hoře Ararat. 10. měsíce se objevují vrcholky ostatních hor. Noach vysílá z archy nejprve havrana, poté holubici, aby zjistil, jestli je venku suchá země. Holubice nejprve zemi nenalézá, ale o sedm dní později se při druhém pokusu vrací s olivovou ratolestí. Po dalších sedmidnech ji Noach vypustí opět a tentokrát se již nevrátí – znamená, že voda již opadla.

Proč bylo nutné vysílat holubici? Nestačilo by se z archy jenom podívat?

4. alija (8:15–9:7)

Noach, jeho rodina a všechna zvířata konečně opustí archu. Noach přinese z každého čistého zvířete i ptáka oběť Bohu. Bůh slibuje, že již nikdy neodsoudí život na zemi k zániku kvůli lidem a jejich činům.

5. alija (9:8–17)

Bůh ustanovuje novou smlouvu s lidmi, že již nikdy nepřivede na zemi potopu. Znamením této smlouvy bude duha – kdykoli se během deště duha objeví, připomene Bohu smlouvu, kterou uzavřel.

6. alija (9:18–10:32)

Tóra poprvé zmiňuje Chamova syna Kenaana. Na obdělávací zemi Noach vysází vinici, sklídí z ní révu, vylisuje z ní víno a – opije se. V podroušeném stavu usne neoblečený ve stanu, kde ho uvidí jeho syn Cham, což je bráno jako projev neúcty. Noach Chama i Kenaana prokleje. Šema a Jefet svého otce přikryjí, čímž si získají jeho požehnání. Noach umírá ve věku 950 let. Výčet Chamových a Jefetových potomků.

7. alija (11:1–32)

Všichni lidé na zemi hovoří stejným jazykem a rozhodnou se postavit město a věž, která bude činit až do nebes. Bůh zmate jejich jazyky tak, že se nedokáží domluvit, a místo bude nazváno Bavel (Babylón). Rodopis Šema a jeho potomků až k Terachovi a Avramovi. Terach měl tři syny: Avrama, Nachora a Harana. Terach bere svého syna Avrama i s jeho neplodnou ženou Saraj a Haranova syna Lota, a odchází z Uru Chaldejského do Charanu.

Haftara (Ješaja 54:1–55:5)

Zatímco čtení z Tóry končí putováním Avrama a zmínkou o neplodnosti Saraj, haftara začíná slovy: „Zapěj, neplodná, která jsi děti neporodila...“ Haftara ale především zmiňuje vody Noachovy“ a opakuje ubezpečení, které Bůh dává svému lidu: „Má milost se od tebe nevzdálí, má smouva pokoje zůstane neotřesená.“

Samá voda

„Vody potopy jsou mi svědkem, že jako jsem se zapřísahal nepřivést potopu na zemi, zapřísáhl jsem se nezlobit se a nebořit se na tebe již více.“ (Ješaja 54:9)

Příběh o potopě musel starověkým Židům připadat zvláštní, jelikož žili v zemi, kde nebyl vody dostatek a deště skrápěly vyprahlou půdu jen několik měsíců v roce. V takovém prostředí byla celosvětová potopa nepředstavitelnou katastrofou. V Tóře najdeme spoustu zmínek o hladu (který propukal během období sucha), ale o povodních jen málo. Celý traktát Mišny a Talmudu Ta'anit (Půst) se věnuje modlitbám a půstům v období přírodních katastrof, za kterou je především považováno sucho. Celosvětová potopa je v celém Tanachu zmíněna jen dvakrát – v paraše Noach a v pasáži, kterou o tomto šabatě čteme jako haftaru. Jedná se o část prorocství z období šivat Cijon, návratu na Sion z babylónského zajetí. Na rozdíl od haftary minulého týdne, je tato plná optimismu. Je odpuštěno. Utrpení smazalo hříchy a provinění, je čas se vrátit. Ve stejném duchu se nese i žalm 126, který zpíváme o šabatě a svátcích před birkat ha-mazon: při šivat Cijon, návratu na Sion, se vyschlá řečiště v Negevu opět naplní vodou. Ti, kdo s pláčem sejí a zalévají svými slzami vyschlá pole, nakonec sklídi bohatou žez z půdy zavlažené řekami a potoky.

Rabínská tradice vnímala tento slib velmi intenzivně. Je třeba se modlit za dostatek vody. Proto simchat bejt ha-šo'eva v závěru svátku Sukot, proto modlitba za déšť během Šmini aceret, proto zmínka o vanoucím větru a padajícím dešti v Amidě během půlroku mezi Šmini aceret a Pesachem, proto nepovinné půsty pondělní a čtvrteční během měsíce chešvanu. Přebytek vody je jedna z mála věcí, které se opravdu není třeba na Blízkém východě obávat. Déšť je tam obvykle požehnáním – může působit i dílčí škody, avšak k potopě, způsobit zničit život na zemi, už nedojde. V Evropě je situace trochu jiná, zde může sucho i povodeň napáchat ve výsledku stejnou škodu (a často také spolu souvisí), ale to je už jiný příběh.

Pro židovskou tradici se stalo směrodatným, že déšť je sice záležitostí Boží prozřetelnosti, ale má spojitost s lidským konáním. Devatenácté a dvacáté století probudilo v člověku neobyčejnou pýchu, která ho vedla k přesvědčení, že dokáže řídit počasí a větru i dešti snad i poroučet. Ani židovství nebylo tohoto „po-

kroku“ ušetřeno. Počasí přestalo být vnímáno jako nástroj Boží odměny a trestu. Představa přírodních živlů jako Božích nástrojů totiž připadala „moderně uvažujícímu člověku“ jako naprosto směšná. Tento postoj se odrazil i v řadě reformních sidurů, kde ze Šema, našeho vyznání víry, zcela zmizel odstavec „ve-haja im šamoa“, který na déšť a jeho závislost na Bohu odkazuje:

„Když budete skutečně poslouchat má přikázání, dám déšť vaší zemi v pravý čas...“ Kdo tomu věří?

Jenže čím dál častěji a intenzivněji zjišťujeme, že to tak úplně nesmysl není a že se člověk, ostatně jako v řadě jiných případů, přepočítal. Naše země trpí suchem a je evidentní, že na zblácení krajiny mají lidé lví podíl.

Děsivé sociální experimenty z dob komunistické diktatury v podobě násilné kolektivizace, bezuzdné plundrování přírodních zdrojů, kterému padla za obětí celá města, rozorávání mezi v zájmu scelování polí do lánů jednotných zemědělských družstev, „ekonomická“ výsadba smrkových monokultur, která les degraduje z místa pro život na pouhé odvětví průmyslu – to vše přispělo k tomu, že následky probíhající klimatické změny pocítujeme v naší zemi citelněji, než např. u našich sousedů. Bez ohledu na to, věří-li lidstvo ve svůj podíl na klimatické změně či ne, její existence je nezpochybnitelná. Nejspíš není v našich silách odvrátit procesy, jejichž velikost a komplexita nás přesahuje, avšak můžeme se naučit s nimi žít a připravit se na ně. Jak? Na to nám poskytuje návod právě paraša pro tento týden. Midraš popisuje, jak se Noach snažil své pokolení přimět k nápravě – neúspěšně, pochopitelně. Poté sázel celá léta stromy, z jejichž dřeva postupně stavěl archu, na což ostatní lidé reagovali pohrdáním a posměšky. Když potopa nakonec přišla, nesmál se už nikdo.

Tóra nás vybízí, abychom „opravdu poslouchali“, což znamená nikoliv jen slepě konali, ale také nad svými činy přemýšleli. Naslouchali světu okolo sebe a vnímali, co se po nás žádá. Bylo nám přece dáno, abychom tento svět nejen ovládli, ale také abychom se o něj starali a chránili jej.

A jak jste loni se stavbou vaší archy dopadli vy?

A dokážete na obrázku rozeznat a pojmenovat Noachovy syny?